

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2023. november 23.
(OR. en)

15738/23

EDUC 457
JEUN 270
SOC 811
CULT 165
DIGIT 271

AZ ELJÁRÁS EREDMÉNYE

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a delegációk
Tárgy:	A Tanács következtetései az oktatásnak és a képzésnek a közös európai értékek és a demokratikus állampolgárság megerősítéséhez való hozzájárulásáról

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a fent említett tanácsi következtetéseket, amelyeket a Tanács (Oktatás, Ifjúság, Kultúra és Sport) a 2023. november 23-i ülésén jóváhagyott.

A Tanács következtetései az oktatásnak és a képzésnek a közös európai értékek és a demokratikus állampolgárság megerősítéséhez való hozzájárulásáról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

EMLÉKEZTETVE arra, hogy az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke értelmében „az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul”,

HANGSÚLYOZVA az Unió elkötelezettségét ezen értékek védelmezése és érvényre juttatása, valamint a megőrzésükhöz és a fejlesztésükhöz való hozzájárulás iránt, az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkének (1) és (5) bekezdésében és az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglaltaknak megfelelően,

EMLÉKEZTETVE az e következtetések mellékletében foglalt SZAKPOLITIKAI HÁTTÉRRE,

FELISMERVE, hogy

1. valamennyi tagállamban jelentkeznek azok a közös kihívások, amelyek a gazdasági, politikai, társadalmi, kulturális és technológiai változások hatásának, a globális migrációnak, valamint a társadalmi aggodalomra okot adó és politikai polarizációhoz vezető egyéb tényezőknek – például a tartós társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségeknek – tudhatók be, emellett mindenütt fokozódnak a megosztó nacionalista tendenciák, az idegengyűlölet, a rasszizmus, az antiszemitizmus, a homofóbia, a bifóbia, a transzfóbia, az interfóbia és a nemen vagy szexuális irányultságon alapuló intolerancia, valamint az erőszakos szélsőségeshez vezető gyűlöletbeszéd és radikalizálódás. Mindez csak súlyosbítja az Európai Unió helyzetét ebben a nehéz évtizedben, amelyet a populista és Európa-ellenes mozgalmak térnyerése, illetve a brexit dezintegrációs folyamata jellemez;
2. a közelmúlt globális válsága, ezen belül a Covid19-világjárvány is, jelentős hatást gyakorolt demokratikus társadalmainkra, példátlan kihívásokat eredményezett az állam és a társadalom közötti kapcsolat, az információk megbízhatósága és végső soron a demokratikus intézmények azon képessége tekintetében, hogy megbirkózzanak a gyorsan változó társadalmi szükségletekkel és igényekkel. Ez pedig egyebek mellett befolyásolja az oktatás és képzés terén a minőséget, az esélyegyenlőséget és a méltányosságot;

3. Oroszország Ukrajna elleni indokolatlan agressziós háborúja, amelyet széles körű dezinformáció kísér szakadatlanul, nemcsak Ukrajna elleni támadást jelent, hanem a nemzetközi jogot és az olyan egyetemes értékeket is sérti, mint a béke, továbbá közvetlen fenyegetést jelent az EU-ra mint a béke, a biztonság és a szabadság térségére;
4. nyitott, demokratikus társadalmaink záloga a nyilvános vita, amely lehetővé teszi a megfelelő tájékozottságú polgárok számára, hogy akaratukat és véleményüket szabadon és tisztességes politikai folyamatok révén fejezhessék ki. A médiatudatosság, a digitális technológiák emberközpontú szemléletű, biztonságos, kritikus és felelős használata, valamint a félretájékoztatással és dezinformációval kapcsolatos jelenlegi kihívások megfelelő megértése ezért elengedhetetlen a tájékozottságon alapuló demokratikus részvételhez és végső soron a tanulási folyamatokhoz. A mesterséges intelligencia terén zajló, kockázatokkal és lehetőségekkel egyaránt járó fejlemények szintén kiemelik e tényezők kritikus szerepét, amelyek a sztereotípiák és a káros normák elleni küzdelemben is kulcsfontosságúak;
5. a fenntartható fejlődéssel és az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívások szükségessé teszik a méltányos és inkluzív zöld átállást, a társadalom egészének szerepvállalását és bevonását a folyamatba, valamint a vitatható álláspontokkal szembeni fellépést;
6. mindezek a kihívások és kockázatok olyan következményekkel járhatnak, mint a társadalmi polarizáció, a politikai elégedetlenség, valamint a demokratikus intézményektől és részvételi folyamataiktól való elszakadás, ami egyre nagyobb aggodalomra ad okot az európai társadalmakban. A kihívások nyomán fény derült arra, hogy továbbra is szükség van demokráciáink védelmére és közös európai értékeink megerősítésére, az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkében és az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglaltak szerint. A kihívások rámutattak arra is, hogy az Európai Unió milyen hozzáadott értéket képvisel e kihívások és kockázatok kezelésében és a közös megoldások megtalálásában;

7. az európai oktatási térség megvalósítására irányuló törekvést számos kulcsfontosságú oktatási érték és elv támasztja alá, amelyeket továbbra is meg kell erősíteni, mint például a minőség, az egyenlőség, a méltányosság, a mindenki számára elérhető siker, a befogadás, a tisztelet és a sokszínűség¹;
8. ebben az összefüggésben az oktatási és képzési rendszerekben nemcsak az új kihívások előrejelzésére, az azokhoz való alkalmazkodásra és az azokra való megfelelő reagálásra van szükség, hanem arra is, hogy e rendszerek hozzájáruljanak demokráciáink és az EU jövőjéhez azáltal, hogy olyan aktív, elkötelezett és kreatív polgárokat formálnak, akik tisztában vannak közös értékeikkel, és képesek javítani lakókörnyezetüket. Az oktatás és képzés révén előmozdított közös európai értékek együttese lehetővé teszi és erősíti az EU globális társadalmi-gazdasági helyzetét,

NYUGTÁZZA a következőket:

1. a 2019–2027-es időszakra szóló uniós ifjúsági stratégia², amely kiemeli, hogy a fiatalokat fel kell vértetni az ahhoz szükséges erőforrásokkal, hogy aktív polgárokká, valamint az uniós értékek és az európai identitás által inspirált pozitív változások előmozdítóivá váljanak³, továbbá az uniós ifjúsági párbeszéd, amely hangsúlyozza, hogy meg kell erősíteni a fiatalok körében az állampolgári kompetenciákat, valamint a társadalomhoz és az Európai Unióhoz tartozás érzését.
2. az EU gyermekjogi stratégiája⁴, amely kiemelt tematikus területei egyikeként határozza meg annak lehetővé tételét, hogy a gyermekek aktív polgárokká és demokratikus társadalmak aktív tagjaivá váljanak;

¹ A Tanács állásfoglalása az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről (2021–2030) (HL C 66., 2021.2.26., 1. o.)

² Az Európai Unió Tanácsa és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében üléselő képviselői által elfogadott állásfoglalás az ifjúságpolitika terén folytatott európai együttműködés keretéről: A 2019 és 2027 közötti időszakra szóló uniós ifjúsági stratégia (HL C 456., 2018.12.18., 1. o.).

³ A következő 11 európai ifjúsági célt dolgozták ki a strukturált párbeszéd „Fiatalok Európában: hogyan tovább?” elnevezésű hatodik ciklusa során: „a fiatalok összekapcsolása az EU-val”, „a nemek közötti egyenlőség”, „befogadó társadalmak”, „tájékoztatás és konstruktív párbeszéd”, „mentális egészség és jóllét”, „a vidéki fiatalok lehetőségeinek növelése”, „minőségi foglalkoztatás mindenkinek”, „minőségi tanulás”, „megfelelő tér és részvételi lehetőség biztosítása mindenkinek”, „fenntartható zöld Európa”, valamint „ifjúsági szervezetek és európai programok”.

⁴ COM(2021) 142 final.

3. az Európa jövőjéről szóló konferencia oktatással kapcsolatos eredményei, amelynek összefoglalójában a polgárok javaslatai között szerepelt többek között az „időtálló oktatás és az egész életen át tartó tanulás fejlesztése Európában”, összpontosítva többek között a következő témákra: „állampolgári ismeretek oktatása a demokratikus folyamatokról, valamint az uniós értékekről és Európa történelméről” és „az EU-val és különösen annak demokratikus folyamataival kapcsolatos minimális szintű oktatás biztosítása, beleértve az európai integráció történetét és az európai polgárságot”⁵;
4. az Európai Parlament 2021. és 2022. évi állásfoglalásai, amelyben a Parlament átfogó ajánlásokat fogalmaz meg az európai állampolgári ismeretek oktatásának megújítására vonatkozóan, és hangsúlyozza a közös európai identitás – többek között egy közös tudományos program révén történő – ösztönzésére és az európai dimenzióval az oktatásba való erőteljes integrálására irányuló szándékot⁶, továbbá javasolja az állampolgári ismeretek európai dimenzióval rendelkező oktatására vonatkozó közös keret létrehozását, amely magában foglalja az európai értékek megismerését, valamint a közös pedagógiai anyagok és megközelítések kidolgozását⁷;

⁵ Konferencia Európa jövőjéről – Jelentés a végeredményről, 2022. május (46. és 37. plenáris javaslat).

⁶ Az Európai Parlament 2022. április 6-i állásfoglalása az állampolgári ismeretek oktatására irányuló intézkedések végrehajtásáról (2021/2008(INI)) (HL C 434., 2022.11.15., p. 31).

⁷ Az Európai Parlament 2021. november 11-i állásfoglalása az európai oktatási térségről: közös holisztikus megközelítés (2020/2243(INI)) (HL C 205., 2022.5.20., p. 17).

5. az európai oktatási térség megvalósítása terén elért eredményekről szóló, 2022. november 18-i bizottsági közlemény⁸, amelyben a Bizottság felkéri a tagállamokat, más uniós intézményeket és az érdekelt feleket a mélyreható kihívásokról és a jövőorientált intézkedésekről – például az európai állampolgári ismeretekkel kapcsolatos oktatás javításáról – szóló együtt gondolkodásra, valamint a Bizottság által elfogadott, az egyenlőségközpontú Unióra vonatkozó stratégiák⁹, amelyekben a Bizottság hangsúlyozza, hogy a minőségi és inkluzív oktatás és képzés fontos szerepet játszik a mindenkit megillető, nemre, faji vagy etnikai származásra, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékosságra, korra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlőség Uniója felé történő előrehaladás előmozdításában;

HANGSÚLYOZZA az oktatás és képzés alapvető szerepét Európa jövőjének alakításában. Az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről (2021–2030) szóló tanácsi állásfoglalásban meghatározott stratégiai prioritásokhoz kapcsolódó intézkedések többek között magukban foglalják az európai perspektíva beemelését az oktatásba és a képzésbe, ilyenformán betekintést engedve a tanulóknak abba, hogy mit jelent Európa és az Unió a mindennapi életükben. Ez egyet jelent a kritikai gondolkodás ösztönzésével, a polgári, az interkulturális és a társadalmi kompetenciák javításával, a kölcsönös megértés és tisztelet előmozdításával, valamint annak elősegítésével, hogy a tanulók az oktatás és képzés valamennyi típusában és szintjén magukénak érezzék a demokratikus értékeket és az alapvető jogokat;

HANGSÚLYOZZA, hogy a Tanács „az európai oktatási térségről: kitekintés 2025-re és az azt követő időszakra” című, 2023. májusi állásfoglalásában¹⁰ az európai oktatási térség féldős felülvizsgálatának összefüggésében elismeri, hogy különös figyelmet kell fordítani a kulcskompetenciák elsajátítására valamennyi európai polgár teljes körű személyes, szociális, állampolgári és szakmai fejlődésének lehetővé tétele érdekében.

⁸ COM(2022) 700 final.

⁹ Az egyenlőségközpontú Unió megvalósítása érdekében 2020-ban és 2021-ben a következő öt esélyegyenlőségi stratégiát fogadták el: a 2020–2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégia, COM(2020) 152 final; az LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló stratégia (2020–2025), COM(2020) 698 final; az EU rasszizmus elleni cselekvési terve a 2020–2025-ös időszakra, (COM(2020) 565 final); a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó uniós stratégiai keretrendszer COM(2020) 620 final; Stratégia a fogyatékossággal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021–2030) (COM(2021) 101 final).

¹⁰ HL C 185., 2023.5.26., 35. o.

EGYETÉRT ABBAN, hogy:

1. a demokratikus állampolgárságra nevelés hozzájárul ahhoz, hogy Európa reziliensebbé váljon, amikor válságokkal, illetve gyors és mélyreható változásokkal kell szembenéznie, ezért központi szerepet kell kapnia az oktatási és képzési politikákban, hiszen fórumot biztosít a közös európai értékekről és a demokratikus állampolgárságról való tanuláshoz. Mindez nemcsak az oktatás és a képzés területén fontos, hanem a társadalom egésze szempontjából is, amelyet aktívan be kell vonni a folyamatba. Az EU minden polgárának (többek között az újonnan érkezőknek és a migráns háttérrel rendelkezőknek is) meg kell szereznie az ahhoz szükséges kompetenciákat, hogy aktívan és felelős módon részt tudjon venni társadalmaink életében;
2. a demokratikus állampolgárságra nevelésnek a társadalmi, kulturális és érzelmi dimenzióra is kiterjedő kulcskompetenciák, valamint a kritikai gondolkodás és elmélkedés fejlesztésén kell alapulnia. A demokrácián keresztül, a demokráciáról és a demokrácia érdekében való tanításon és tanuláson kell alapulnia, valamint mindenekelőtt az állampolgári kompetencián, amely az egyén azon képessége, hogy felelős polgárként cselekedjen és teljes mértékben részt vegyen a polgári és társadalmi életben¹¹, offline és online egyaránt, nemcsak helyi és nemzeti, hanem európai és nemzetközi szinten is. E tekintetben a demokratikus állampolgárságra nevelést össze kell kapcsolni a világpolgárságra való neveléssel és a fenntartható fejlődést szolgáló oktatással, valamint az emberi jogok tiszteletével mint a demokrácia alapkövével, és európai dimenzióját tekintve – egyéb elemek mellett és a nemzeti körülményekkel összhangban – ki kell terjednie az alábbiakra:

¹¹ Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló, 2018. május 22-i tanácsi ajánlásban meghatározottak szerint (HL C 189., 2018.6.4., 1. o.).

- a) az Unió alapját képező közös európai értékek megértése¹²;
 - b) az európai integráció történetének, az EU-nak, az EU céljainak és intézményei működésének az ismerete annak érdekében, hogy minden polgár képes legyen elgondolkodni az említettek relevanciájáról és többletértékéről, valamint aktívan részt tudjon venni az európai demokratikus folyamatokban;
 - c) az EU demokratikus folyamataiban való gyakorlati és aktív részvételhez szükséges ismeretek, készségek és attitűdök elsajátítása¹³;
 - d) a sokszínűség, valamint az európai és globális kulturális identitások tudatosabb ismerete;
3. alapvető fontosságú a közös európai értékeknek és a demokratikus állampolgárságnak az oktatás és a képzés minden szintjén és típusában, minden korosztályra kiterjedő előmozdítása. Ennek keretében fel kell térképezni, hogy milyen új oktatási és képzési intézkedések jöhetnek szóba nemzeti és európai szinten, illetve meg kell erősíteni a már meglévőket, továbbá szükség van arra, hogy az érintettek készek legyenek adott esetben közös eszközökön, tartalmakon, megközelítéseken, fogalommeghatározásokon és célkitűzéseken dolgozni és azokban megállapodni annak érdekében, hogy az európai polgárok igényeinek és elvárásainak megfelelő válasz szülessen, valamint hogy a jövőben is előre lendítsük az európai projektet és megvédjük a belső és külső fenyegetésekkel szemben.

¹² Az EUSZ 2. cikkében és az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglaltak szerint.

¹³ Például az európai polgári kezdeményezésen keresztül.

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, hogy az intézményi autonómiának és a tudományos élet szabadságának kellő figyelembevételével, valamint a nemzeti körülményeknek megfelelően:

1. ERŐSÍTSEK MEG a közös európai értékek és a demokratikus állampolgárság előmozdítását az oktatás és a képzés minden szintjén és típusában (formális, nem formális és informális tanulás) kisgyermekkortól kezdve az egész életen át, mivel azok a kohézió és az integráció mozgatóerejének¹⁴ számítanak. E célból:
 - a) ÖSZTÖNÖZZÉK az állampolgárságra nevelés fejlesztését – az állampolgári kompetenciára és egyéb kompetenciákra alapozva – a nemzeti oktatási és képzési politikák, stratégiák és tervek részeként minden szintre és típusra, különösképpen a kötelező nevelés-oktatás és a szakképzés teljes egészére, valamint a közintézményekre, például a könyvtárakra kiterjedően;
 - b) NÖVELJÉK az EU-ra vonatkozó ismeretek és megértés szintjét, különös tekintettel annak történelmére, jelképeire, céljaira és működésére, ideértve a tagállamokban zajló demokratikus folyamatokkal való kölcsönhatását is, továbbá felölelve az európai politikai életet alakító legfontosabb kérdésköröket;
 - c) TÁMOGASSÁK a pozitív és inkluzív identitás és összetartozás érzésének erősítését helyi, regionális, nemzeti és uniós szinten a közös európai értékekre építve;
 - d) HÍVJÁK FEL A FIGYELMET arra, hogy a formális, a nem formális és az informális kulturális oktatás és képzés fontos szerepet töltsön be mind az európai társadalmak sokszínűségéről, mind azok közös értékeiről és kulturális referenciáiról való ismeretek bővítése szempontjából;

¹⁴ A Tanács ajánlása (2018. május 22.) a közös értékek, az inkluzív oktatás és az oktatás európai dimenziójának előmozdításáról (HL C 195., 2018.6.7., 1. o.)

- e) ERŐSÍTSEK MEG az egyfelől a közös európai értékek oktatása és a demokratikus állampolgárságra nevelés, másfelől a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás és a digitális állampolgárság oktatása közötti alapvető kapcsolódási pontokat annak érdekében, hogy – egy egész életen át tartó tanulási folyamat keretében – képessé tegyék az európai tanulókat és polgárokat arra, hogy alkalmazkodjanak a demokratikus, méltányos, fenntartható és digitális társadalmakhoz, és azokban aktívan részt vegyenek és szerepet vállaljanak;
- f) az olyan társadalmi kihívások, mint a digitális biztonság és a magánélet védelme, az internetes megfélemlítés, a dezinformáció, a gyűlöletbeszéd és a radikalizálódás figyelembevételével FOKOZZÁK a hatékony médiatudatosságot, különösen a digitális környezetben és a közösségi hálózatokon, külön hangsúlyt fektetve a kritikai gondolkodásra és az etikai tudatosságra, annak érdekében, hogy az emberek megalapozott döntéseket tudjanak hozni;

2. a közös európai értékekről és a demokratikus állampolgárságról való tanítás konkrét összefüggésében állandó szempontként ÉRVÉNYESÍTSEK az egyenlőségre és a sokszínűségre való odafigyelést. E tekintetben:

- a) TEREMTSENEK inkluzív kultúrát, amelynek részei az olyan mechanizmusok, amelyek a származás, kisebbségi csoporthoz tartozás, fogyatékoság, nem, szexuális irányultság és más személyes vagy társadalmi körülmények alapján történő kirekesztés, hátrányos megkülönböztetés és erőszak esetleges kialakulásának a felderítésére és az ezek elleni fellépésre szolgálnak;
- b) FOKOZZÁK az EU-ba újonnan érkezőkre összpontosító, az állampolgári kompetencia megszerzését elősegítő intézkedéseket, szem előtt tartva a származási helyük kulturális kereteit, és a nemzeti körülményeknek megfelelően ÖSZTÖNÖZZÉK az interkulturális szemléleten alapuló oktatási és képzési anyagok, projektek és folyamatok kidolgozását;

3. **MOZDÍTSÁK ELŐ** olyan, magas színvonalú, innovatív, részvételen alapuló és inkluzív oktatási iránymutatások, tartalmak, módszertanok, valamint oktatási és képzési intézkedések alkalmazását, amelyek az Európai Unió témaköréhez, illetve a különböző oktatási és képzési rendszerek sajátos jellemzőihez igazodnak, és elősegítik az állampolgári kompetencia fejlesztését, a közös európai értékek elsajátítását és az EU-ról való tanulást. Ennek megfelelően és adott esetben:
- a) **ISMERJÉK EL**, hogy a nemzetközi szervezetekkel való együttműködés elősegítheti az állampolgári kompetencia kialakítását és a közös európai értékek elsajátítását. Különösen **TÁMASZKODJANAK JOBBAN** a demokratikus állampolgárságra nevelésről és emberi jogi nevelésről szóló, az Európa Tanács által elfogadott chartára, valamint a demokratikus kultúra építéséhez szükséges kompetenciák uniós referenciakeretére. **VEGYÉK FIGYELEMBE** az előbbieken foglalt kezdeményezéseket és eszközöket a demokrácia és az emberi jogok előmozdítása, közös európai történelmünk ismeretének megszilárdítása, valamint az európai társadalmak multikulturális dimenzióját átszövő egységesség tudatosításának fokozása érdekében¹⁵;
 - b) **MOZDÍTSÁK ELŐ** a tantervek kidolgozása, megvalósítása és értékelése terén folytatott bevált gyakorlatok cseréjén alapuló együttműködést az oktatási és képzési intézmények, valamint minden érintett, uniós szintű oktatási szereplő között. **MÉRLEGELJÉK** a közös tartalmak és megközelítések kapcsán való együttműködés lehetőségeinek **FELTÉRKÉPEZÉSÉT**;
 - c) **VEGYÉK FIGYELEMBE** a tanulók sokféleségét, olyan könnyen olvasható anyagok előállításával, amelyek globálisan akadálymentesek, hozzáigazítva a formátumokat és a tartalmakat a különböző csoportokhoz;

¹⁵ Figyelembe vehető e tekintetben például az Élő Nyelvek Európai Központja mint régóta fennálló kezdeményezés, vagy olyan újabb kezdeményezések, mint az európai történelemoktatás megfigyelőközpontja.

- d) **MOZDÍTSÁK ELŐ** az önkéntességet, valamint a nem formális és informális oktatási és képzési tevékenységeket a közös értékek, a szolidaritás, a társadalmi kötelezettségvállalás és a demokratikus állampolgárság előmozdításához kapcsolódó kompetenciák fejlesztése keretében. **SEGÍTSÉK ELŐ** az ilyen személyiségformáló tapasztalatok elismerését és naprakésszé tételét, például mikrotanúsítványok révén;
 - e) a demokratikus állampolgársággal és a közös európai értékekkel kapcsolatban **MOZDÍTSÁK ELŐ** a digitális megközelítést, valamint olyan informatív, oktató jellegű és kommunikatív tartalom előállítását, amelynek a formátuma az információs és kommunikációs társadalom által használt új csatornákhöz igazodik;
4. **TÁMOGASSÁK** az oktatási és képzési intézményeket egy olyan megfelelő környezet megteremtésében, amely lehetőséget biztosít a polgári szerepvállalás és a demokratikus részvétel gyakorlat révén történő megismerésére és megismerésére. E célból:
- a) **SZÁMOLJÁK FEL** a megkülönböztetés és a szegregáció minden formáját a tanulási környezetekben, hogy azok olyan biztonságos és befogadó terekké váljanak, amelyek mentesek az erőszak bármely formájától, és összhangban állnak a pluralizmus, a tolerancia, a tisztelet, az igazságosság, a szolidaritás, a méltányosság és a nemek közötti egyenlőség értékeivel;
 - b) **MOZDÍTSÁK ELŐ** a gyermekek és a fiatalok ahhoz való jogát, hogy meghallgassák őket, és teljes mértékben részt vehessenek környezetük társadalmi, oktatási, kulturális, művészeti és szabadidős életében, az aktív polgári szerepvállalás fokozatos tanulásának elősegítése érdekében;

- c) **ÖSZTÖNÖZZÉK** a tanulók, a tanárok, az oktatók, az oktatási és képzési intézmények vezetői, a szülők, a családok és a gondozók együttműködését és a köztük való információcserét, valamint bevonásukat a részvételen alapuló, akár formális, akár informális testületekbe;
- d) **MOZDÍTSÁK MÉG JOBBAN ELŐ** a felsőoktatási intézmények, az iskolák, a képzési központok, az ifjúsági szervezetek, a kulturális intézmények és az egész közösség közötti együttműködést a formális, nem formális és informális oktatás és képzés közötti szinergiákként, az egész iskolára kiterjedő, közösségi megközelítéssel, hogy valamennyi tagjuk¹⁶ aktív és együttműködő szerepet vállaljon, és hozzájáruljon egy olyan pozitív, biztonságos és megbízható tér kialakításához, amely előmozdítja a tanulók, a tanárok és az oktatók jóllétét;
- e) **BIZTOSÍTSANAK** megfelelő támogatást és forrásokat a tanároknak, az oktatóknak, az oktatási és képzési intézmények vezetőinek, a szülőknek, a családoknak és a gondozóknak, hogy be tudják tölteni azt a kulcsfontosságú szerepüket, amellyel segítik a tanulókat a társadalmi és polgári élethez, valamint a demokratikus állampolgárság gyakorlásához szükséges kompetenciák fejlesztésében;
- f) **MOZDÍTSÁK ELŐ** a közös európai értékekkel és a demokratikus állampolgársággal kapcsolatos kompetenciák elsajátítását az oktatási és képzési intézmények vezetőinek, a tanároknak és az oktatóknak az alapképzésében, bevezető képzésében és folyamatos szakmai fejlődésében, minden szinten, és **ÉRTÉKELJÉK FEL** ezeket a képzési tapasztalatokat a tanári szakma gyakorlása és a szakmai továbbképzés szempontjából;

¹⁶ Ideértve az oktatási és képzési intézmények vezetőit, a tanárokat, az oktatókat és a nevelőtestület egyéb tagjait, a diákokat, a hallgatókat, a szülőket, a családokat, a törvényes gyámokat és gondozókat, valamint más érdekelt feleket: ifjúsági szolgálatokat, ifjúságsegítőket, helyi hatóságokat, nem kormányzati szervezeteket, vállalatokat, szakszervezeteket, önkénteseket stb.

- g) **MOZDÍTSÁK ELŐ** az oktatási és képzési intézmények demokratizálódását, valamint azt, hogy ezek az intézmények a polgári szerepvállalás tekintetében az értékteremtés példaképeivé váljanak, előmozdítva szervezeti és irányítási folyamataikon belül a közös európai értékeken alapuló kormányzást és részvételt;
5. **TÁMOGASSÁK** az oktatási és képzési intézmények, a tanárok, az oktatási személyzet és a vezetők részvételét a meglévő európai, nemzeti, regionális és helyi szintű eszközökben, programokban és kezdeményezésekben, amelyek prioritásként kezelik és fokozzák a közös európai értékek oktatását és előmozdítását, a demokratikus állampolgárságot, a polgári szerepvállalást, az Unióval és működésével kapcsolatos ismereteket, valamint a demokratikus folyamatokban való aktív részvételt. Hasonlóképpen, **TÖREKEDJENEK** e területeken a bevált gyakorlatok nagyobb láthatóságára, jobb terjesztésére és cseréjére, valamint az innovációra.

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT ÉS A BIZOTTSÁGOT, hogy saját hatáskörükön belül:

1. **ADJANAK NAGYOBB SZEREPET** az oktatás- és képzéspolitikai menetrendben a közös európai értékekre vonatkozó oktatásnak, valamint a demokratikus állampolgárság előmozdításának. Ennek érdekében:
- a) **VEGYÉK FONTOLÓRA A FENTIEK BEILLESZTÉSÉT** mint megerősített és láthatóbb dimenziót azokba a javaslatokba, amelyek az európai oktatási térség 2025-ig történő továbbfejlesztésére, illetve az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének (2021–2030) második ciklusára (2026-2030) vonatkoznak;

- b) **TÁMOGASSÁK A JÖVŐBEN IS** a bevált gyakorlatok terjesztését és cseréjét, a társaktól való tanulási tevékenységeket és az olyan intézkedésekről szóló tájékoztatást, amelyek előmozdítják a közös értékeknek, az EU-hoz való tartozás érzésének és az állampolgári kompetenciáknak a fejlesztését, és amelyek valamennyi tagállamban javítják az állampolgári ismeretek oktatásának minőségét, többek között a digitális technológiák használata révén, és folyamatosan **FOKOZZÁK** a hálózatépítést, az együttműködést és a kutatást annak érdekében, hogy a legjobb ismeretek és információk álljanak rendelkezésre, és meg lehessen osztani a legjobb oktatási gyakorlatokat ezen a területen;
- c) **ERŐSÍTSEK MEG** a szakpolitikák közötti szinergiákat és koordinációt a közös értékekhez és a demokratikus állampolgársághoz kapcsolódó területeken, különös tekintettel a gyermekekre és a fiatalokra irányuló szakpolitikákra, azok rendszerszintű hatásának növelése érdekében;
- d) **HANGSÚLYOZZÁK KI**, hogy a közös európai értékek és a demokratikus állampolgárság, illetve az Európai Unióról és demokratikus folyamatairól való ismeretek összefüggésében fontos elismerni a nemzeti és transznacionális szintű tapasztalatokat és oktatási és képzési projekteket, illetve megbecsülni az inspiráló személyiségeket, például védjegyek, minőségi elismerések és más releváns kezdeményezések révén;
- e) **TÁMOGASSÁK** közös és szimbolikus ünnepségek, versenyek, szimulációk és kezdeményezések¹⁷ szervezését mind nemzeti, mind európai szinten, hiszen ez is egy módja a demokrácia megtapasztalásának és annak, hogy az Európai Unió valóságát közelebb vigyük az oktatási közösséghez.

2. **TÁMOGASSÁK** a digitális állampolgárság oktatását, és az emberi jogokra és a digitális humanizmusra összpontosító megközelítések kidolgozása révén **MOZDÍTSAK ELŐ** az értékalapú digitális átalakulást az oktatásban és képzésben¹⁸.

¹⁷ Ilyenek például az uniós intézmények által diákoknak és hallgatóknak szervezett, tárgyalásokat szimuláló rendezvények, többek között a Tanácsban (ConSIMium) és az Európai Parlamentben (Euroscola és az Európai Parlament „Nagykövet iskola” programja), valamint a tagállamokkal együttműködésben folytatott más kezdeményezések („Vissza az iskolába” program).

¹⁸ A digitális humanizmus emberközpontú megközelítést kínál a digitalizáció irányításához és az élvonalbeli technológiák, például a mesterséges intelligencia szabályozásához, biztosítva az emberi ellenőrzést az automatizált döntéshozatali rendszerek tekintetében.

3. TÁMOGASSÁK az európai polgárok körében az interakciót és a megértést. E célból:
- a) ÖSZTÖNÖZZÉK az oktatás és képzés minden szintjén és típusában a mobilitást, az ikerintézményi együttműködést és a transznacionális együttműködést az európai oktatási közösség egészében, ideértve a diákokokat, a hallgatókat, a gyakornokokat, a tanárokat, az oktatási személyzetet, az önkénteseket és a vezetőket egyaránt. HANGSÚLYOZZÁK azokat a lehetőségeket, amelyeket a mobilitás és a csereprogramok kínálnak egyrészt a képzés tekintetében a kultúrák közötti párbeszéd, az aktív polgári szerepvállalás, a közös értékek előmozdítása és az Európai Unióhoz tartozás érzésének fejlesztése összefüggésében, másrészt az oktatás európai dimenziójának megerősítése tekintetében, harmadrészt pedig abban a tekintetben, hogy engedik intenzívebb és közvetlenebb módon megtapasztalni, mit jelent európainak lenni;
 - b) ERŐSÍTSEK MEG a tagállamok nyelveinek (így többek között a regionális és a kisebbségi nyelveknek) és kultúrájának a tanulását és ismeretét formális, nem formális és informális keretek között¹⁹, hogy az identitások sokszínűségében elő lehessen mozdítani az európaiak körében a megértést és az egységet, továbbá fejleszteni lehessen az állampolgári kompetenciákat.
4. ERŐSÍTSEK MEG és MÉLYÍTSEK EL az oktatás és képzés területén folytatott európai és nemzetközi együttműködést, mégpedig közös európai értékeink, valamint az európai oktatási és képzési rendszereket meghatározó legfontosabb oktatási értékek és elvek alapján. Ennek megfelelően:

¹⁹ E célból érdemes továbbra is támogatni a „közös európai nyelvi referenciakeret: nyelvtanulás, nyelvtanítás, értékelés” eszközt.

- a) Az oktatás és képzés minden szintjén és típusában adott esetben MERÍTSENEK ÖTLETEKET az európai felsőoktatási térség révén és a felsőoktatási intézmények megerősítéséről szóló európai stratégia²⁰ révén – így az európai egyetemek szövetsége keretében, vagy a szakképzés tekintetben a szakképzési kiválósági központok keretében – megvalósult, az európai integráció terén végzett fejlesztésekből azzal a céllal, hogy elmélyítsék az arra irányuló együttműködést, hogy közös európai értékeinkben gyökerező európai oktatási térséget hozzanak létre, és előrelépést érjenek el e téren;
- b) FOLYTASSÁK AZ EGYÜTTMŰKÖDÉST annak érdekében, hogy szigorúbb minőségbiztosítási rendszereket alakítsanak ki, és ezzel megerősítsék a közös minőségi előírásokat, az átláthatóságot, a képzések elismerését és a mobilitást az európai oktatási térségben és az európai felsőoktatási térségben, valamint hozzájáruljanak egy összetartóbb Európa megteremtéséhez;
- c) TOVÁBBRA is fokozatosan BŐVÍTSEK KI és ERŐSÍTSEK MEG ezt az értékalapú együttműködést nemcsak a tagjelölt partnerekkel, hanem harmadik országokkal, és ezen belül különösen a szomszédságpolitikában részt vevő országokkal is, azzal a céllal, hogy szorosabbra fűzzék a kapcsolatokat és világszerte fejlesszék az oktatási, képzési és kutatási rendszereket. Mindez hozzá fog járulni az Európai Unióval kapcsolatos ismeretek bővüléséhez, az Unió és tagállamai közös értékeinek előmozdításához, a nemzetközi politikai párbeszéd és az európai diplomácia megkönnyítéséhez, valamint a demokratikus állampolgárság kialakulásának előmozdításához.

²⁰ A Tanács következtetései a felsőoktatási intézmények Európa jövője érdekében való megerősítéséről szóló európai stratégiáról (HL C 167., 2022.4.21., 9. o.)

FELKÉRI A BIZOTTSÁGOT, hogy a Szerződésekkel összhangban, valamint a szubszidiaritás és a nemzeti körülmények kellő figyelembevételével:

1. FOKOZZA az állampolgári ismeretek oktatásának elismertségét, valamint hangsúlyozza és tegye láthatóbbá az oktatási és képzési ágazat által a közös európai értékek megerősítésével, a demokratikus állampolgársággal és az Unióról szóló ismeretekkel kapcsolatos európai kezdeményezésekhez és stratégiákhoz nyújtható hozzájárulást.
2. A tagállamokkal együttműködve ERŐSÍTSE MEG és az európai oktatási térség stratégiai keretrendszerével foglalkozó munkacsoportokban – különösen az egyenlőségnek és értékeknek az oktatásban és képzésben való érvényesülésével foglalkozó munkacsoportban – KEZELJE KIEMELTEN a demokratikus állampolgári ismeretek oktatását.
3. FOGLALJA BELE a demokratikus állampolgári ismeretek oktatását és a közös európai értékeket az oktatási és képzési rendszerek és szakpolitikák meglévő ellenőrzési folyamataiba, elkerülve azonban a tagállamokra nehezedő további adminisztratív terheket. E célból:
 - a) Figyelembe véve a már vagy hamarosan rendelkezésre álló, nemzetközi forrásokból származó összehasonlítható adatokat, HASZNÁLJA FEL az oktatási mutatókkal és referenciaértékekkel foglalkozó állandó csoport szakértelmét arra, hogy MEGVIZSGÁLJÁK az Unióban az állampolgársági kompetencia területére vonatkozó – mind a már meglévő, mind pedig a kidolgozás alatt álló – mennyiségi és minőségi mutatókkal kapcsolatban egy jobb megközelítés kidolgozásának lehetőségét.
 - b) Az Oktatási és Képzési Figyelő következő számaiban ISMERTESSE az állampolgári kompetencia – a nemzeti oktatási és képzési rendszerek egyik kulskompetenciája – alakulásának nyomon követését, amint új adatok és egyéb tények állnak rendelkezésre, a nemzeti szakpolitikai intézkedések aktualizálása mellett.

4. SEGÍTSE ELŐ az ismeretek gyarapítását, és támogassa a tagállamokat abban, hogy rendelkezzenek azokkal az alapvető adatokkal és eszközökkel, amelyek lehetővé teszik az oktatási gyakorlataik átgondolását és továbbfejlesztését, valamint a tanulságok levonását, elkerülve ugyanakkor a tagállamokra – amelyek önkéntes alapon vehetnek részt a tervezett kezdeményezésekben – nehezedő további adminisztratív terheket. Ennek érdekében:
- a) Rendszeresen KÉSZÍTSEN több összehasonlító és tényeken alapuló tanulmányt, jelentést és kutatást, hogy elmélyültebb ismeretek álljanak rendelkezésre arról, hogy az oktatási és képzési rendszerek keretében miként fejlesztik az állampolgári kompetenciát, és ez milyen hatást gyakorol a tanulási eredményekre, a közös európai értékek előmozdítására, a demokratikus állampolgárságra és az EU-val kapcsolatos ismeretekre²¹. Ezért többek között:
- A teljesebb kép kialakítása érdekében ÁLLÍTSA ÖSSZE a tagállamok által e témákban indított számos kezdeményezés és alkalmazott bevált gyakorlat gyűjteményét.
 - KÉSZÍTSEN új Eurydice-jelentést az állampolgári ismereteknek az európai oktatási és képzési intézményekben folyó oktatásáról és képzéséről.
 - MOZDÍTSA ELŐ olyan európai szintű konkrét tanulmányok és felmérések készítését, amelyek értékelik az EU-val és működésével kapcsolatos ismeretek szintjét, az összetartozás érzését, az aktív részvételt, valamint az európai polgársággal járó jogok és kötelességek ismeretét, összekapcsolva az oktatást és képzést többek között az ifjúsági, a kulturális és az igazságügyi ágazattal.

²¹ Az International Association for the Evaluation of Educational Achievement (Oktatási Teljesítményértékelés Nemzetközi Szövetsége) legutóbb 2016-ban készített nemzetközi felmérést a polgári és állampolgári ismeretek oktatásáról, a Bizottság legfrissebb, az állampolgári ismereteknek az európai iskolákban történő oktatásáról szóló Eurydice-jelentése pedig 2017-es.

- b) Az egyenlőségnek és értékeknek az oktatásban és képzésben való érvényesülésével foglalkozó munkacsoport munkájának eredményeire építve, az Európa Tanáccsal együttműködésben, valamint a demokratikus kultúra építéséhez szükséges kompetenciák referenciakeretének alapul vételével MÉRLEGELJE annak lehetőségét, hogy az aktív és demokratikus állampolgári ismeretek oktatására vonatkozó, az uniós környezethez igazított, egyedi, kiegészítő kompetenciakeretet DOLGOZZANAK KI a tanulók és a pedagógusok számára. Ez lehetővé tenné a kompetenciáknak más meglévő uniós keretekhez²² hasonló módon történő értékelését is, törekedve a velük való szinergiákra.
- c) DOLGOZZON KI a módszertanra, a tartalomra és a tanárképzésre vonatkozó iránymutatásokat annak érdekében, hogy javítsa a demokratikus állampolgári ismeretek oktatásának kínálatát és minőségét valamennyi tagállamban, referenciaként szolgálva a politikai döntéshozók számára.
- d) MOZDÍTSA ELŐ – önkéntes lehetőségként a tagállamok számára – az Unióban a demokratikus állampolgári ismeretek oktatására vonatkozó, a közös európai értékeken, a demokratikus polgárságon, az uniós polgársággal kapcsolatos kompetenciákon és más kapcsolódó kulcskompetenciákon alapuló konkrét képzési modulok kidolgozását a tanárok, az oktatók, a vezetők, valamint a politikai döntéshozók számára, különösen a releváns uniós programok²³ és online platformok, például az Európai Iskolai Oktatási Platform keretében.

²² Például a GreenComp, a DigComp, a LifeComp és az EntreComp.

²³ Például az Erasmus+ program és olyan kezdeményezések révén, mint az Erasmus+ tanárképző akadémiák.

5. Az Erasmus+ programot²⁴ illetően ADJON TOVÁBBI LENDÜLETET a program végrehajtására vonatkozó negyedik átfogó prioritásnak: „részvétel a demokratikus életben, közös értékek és polgári szerepvállalás”, valamint az EU-val kapcsolatos ismereteknek és a mobilitásnak. Ennek érdekében:
- a) Ezen intézkedések végrehajtásakor HANGSÚLYOZZA, hogy többet kell megtanulni az EU-ról, céljairól, demokratikus folyamatairól és működéséről, valamint az általa képviselt hozzáadott értékről. E célból FONTOLJA MEG – egy tanulási célú mobilitást vagy együttműködési partnerséget megelőzően vagy azzal párhuzamosan – többek között az EU és a közös európai értékek jobb megismerését biztosító eszközök, például a résztvevő életkorához és profiljához igazított tanulási modul IGÉNYBEVÉTELET. Kellő figyelmet kell fordítani arra, hogy a programhoz való hozzáférés ne ütközzön akadályokba.
 - b) KEZELJE KIEMELTEN az állampolgári ismeretek oktatását és a közös európai értékeket az „Erasmus+ tanárképző akadémiák” kezdeményezés keretében végrehajtott képzési modulokban és tanulási lehetőségekben.
 - c) ERŐSÍTSE TOVÁBB mindazon uniós szintű kezdeményezések koordinációját, láthatóságát és terjesztését, amelyek hozzájárulnak a közös európai értékek és az uniós demokratikus állampolgárság megerősítéséhez, valamint az oktatási és képzési közösségnek az EU közös építésébe való bevonását lehetővé tevő valódi együttműködési hálózatok – például az eTwinning és az Európai Iskolai Oktatási Platform, a felnőttkori tanulás elektronikus európai platformja (EPALE), a Jean Monnet tevékenységek, az Európai Egyetemek Szövetségei vagy a szakképzési kiválósági központok – létrehozásához.

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/817 rendelete (2021. május 20.) az Erasmus+ elnevezésű uniós oktatási és képzési, ifjúsági és sportprogram létrehozásáról és az 1288/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 189., 2021.5.28., 1. o.).

- d) FOLYTASSA a bürokratikus akadályok FELSZÁMOLÁSÁT, és KÖNNYÍTSE MEG a programban való részvételt, figyelembe véve a kisebb intézmények, valamint a vidéki, a távoli, a peremterületeken, a kevésbé fejlett területeken és a legkülső régiókban található, illetve a hátrányos környezetben működő intézmények sajátos körülményeit.
- e) A program keretében végzett tevékenységeket JOBBAN KAPCSOLJA ÖSSZE a Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek program²⁵ vagy az Európai Szolidaritási Testület (ESC) program²⁶ alapján indított egyéb kezdeményezésekkel.
-

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/692 rendelete (2021. április 28.) a Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek program létrehozásáról, valamint az 1381/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 390/2014/EU tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 156., 2021.5.5., 1. o.).

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/888 rendelete (2021. május 20.) az Európai Szolidaritási Testület program létrehozásáról, valamint az (EU) 2018/1475 és a 375/2014/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 202., 2021.6.8., 32. o.).

Szakpolitikai háttér

Az Európai Unió Tanácsa

1. A Tanács ajánlása (2018. május 22.) az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (HL C 189., 2018.6.4., 1. o.)
2. A Tanács ajánlása (2018. május 22.) a közös értékek, az inkluzív oktatás és az oktatás európai dimenziójának előmozdításáról (HL C 195., 2018.6.7., 1. o.)
3. A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott következtetések az európai fiatalok körében a demokratikus tudatosság és a demokratikus szerepvállalás előmozdításáról (HL C 415., 2020.12.1., 16. o.)
4. A Tanács állásfoglalása az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről (2021–2030) (HL C 66., 2021.2.26., 1. o.)
5. A Tanács következtetései az oktatás és képzés területén a mindenki számára elérhető oktatási siker előmozdítását célzó méltányosságról és befogadásról (HL C 221., 2021.6.10., 3. o.)
6. A Tanács ajánlása (2022. április 5.) a hatékony európai felsőoktatási együttműködéshez szükséges kapcsolatok kiépítéséről (HL C 160., 2022.4.13., 1. o.)
7. A Tanács következtetései a felsőoktatási intézmények Európa jövője érdekében való megerősítéséről szóló európai stratégiáról (HL C 167., 2022.4.21., 9. o.)
8. A Tanács következtetései a zöld átállást segítő készségekről és kompetenciákról (HL C 95, 2023.3.14., 3. o.)
9. A Tanács állásfoglalása az európai oktatási térségről: kitekintés 2025-re és az azt követő időszakra (HL C 185., 2023.5.26., 35. o.)

Miniszteri nyilatkozatok

10. Nyilatkozat a polgári szerepvállalásnak, valamint közös értékeinknek: a szabadságnak, a toleranciának és a megkülönböztetésmentességnek az oktatás által történő előmozdításáról (Párizs, 2015. március 17.)

Európai Bizottság

11. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az európai identitás megerősítése az oktatás és a kultúra révén. Az Európai Bizottság hozzájárulása a 2017. november 17-i göteborgi vezetői találkozóhoz (COM(2017) 673 final)
12. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról (COM(2020) 625 final)
13. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az európai oktatási térség megvalósítása terén elért eredményekről (COM(2022) 700 final)

Európai Parlament

14. Az Európai Parlament állásfoglalása (2021. november 11.) az európai oktatási térségről: közös holisztikus megközelítés (2020/2243(INI)) (HL C 205, 2022.5.20., 17. o.)
15. Az Európai Parlament állásfoglalása (2022. április 6.) az állampolgári ismeretek oktatására irányuló intézkedések végrehajtásáról (2021/2008(INI)) (HL C 434, 2022.11.15., 31. o.)
